

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยเฝ้าระวัง
และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน
กรณีศึกษา : พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2

จัดทำโดย นางสาวอมรรัตน์ ทศนกิจ
รหัส 96117

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 96
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2565
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยเฝ้าระวังและรับเรื่องร้องเรียน
ผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรณีศึกษา : พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2

จัดทำโดย นางสาวอมรรัตน์ ทศนกิจ
รหัส 96117

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 96
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.

ประจำปี 2565

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร
นักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม ของสำนักงาน ก.พ.

ดร.จุฬา สุขมานพ

ลงชื่อ.....

อาจารย์ที่ปรึกษา

นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์

ลงชื่อ.....

อาจารย์ที่ปรึกษา

นางสาวสุชาดา ไทยบรรเทา

ลงชื่อ.....

)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์สู่ชุมชน (Community Medical Sciences : CMS) เป็นหนึ่งในเป้าหมายของนโยบายขับเคลื่อนประเทศไทย ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยการมุ่งเน้นสร้างการรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ของคนไทย ด้วยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ไปสู่การสร้างสุขภาพของชุมชน (Community Medical Sciences for Health) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งสามารถบริหารจัดการปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพ อันหมายถึง สิ่งที่ประชาชนนำไปใช้ประโยชน์ในการบริโภคหรือที่เกี่ยวกับ อาหาร ยา เครื่องสำอาง อาหารเสริม สมุนไพร ชาชงสมุนไพร เป็นต้น ได้ด้วยตนเอง บนพื้นฐานข้อมูลจริงของชุมชนเองและพยากรณ์ความเสี่ยงได้จากภาพรวมทั้งประเทศที่สามารถนำไปอ้างอิงได้

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ 15 แห่งทั่วประเทศ ได้พัฒนางานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพในชุมชน และการส่งเสริมความเข้มแข็งภาคประชาชน ผ่านกลไกการจัดตั้งศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน และการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ และ อาสาสมัครวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ที่ปฏิบัติงาน ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่วประเทศ ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยเฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ซึ่งศูนย์แจ้งเตือนภัยเฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน หมายถึง ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนหรือสถานที่ที่ชุมชนใช้สำหรับปฏิบัติการทดสอบ/ตรวจวิเคราะห์/คัดกรองผลิตภัณฑ์สุขภาพกลุ่มเสี่ยง และจัดทำแผนเพื่อเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยมีกลไกเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานอื่นๆ ภายในชุมชน ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และมีการนำไปใช้ประโยชน์ในการเฝ้าระวังและจัดการปัญหาด้านสุขภาพในพื้นที่ โดยยึดประชาชนในชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ประเด็นการศึกษา คือ การพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรณีศึกษา : พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 ซึ่งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน โดยการวิเคราะห์ Problem Based ด้านสภาพปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้น กับปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นกลไกสนับสนุน จากการประยุกต์ตามกรอบแนวคิดกระบวนการพัฒนาระบบสุขภาพ (Six building Blocks plus One (Community Health System) เพื่อมุ่งเน้นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง การแก้ปัญหาวิกฤตในปัจจุบัน และการรับมือกับความเสี่ยงในอนาคต เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ในตำแหน่งรองอธิบดี (ด้านบริหารงาน) ที่กำหนดว่า “ เครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนยั่งยืน ระบบเฝ้าระวังเข้มแข็ง ผลิตภัณฑ์สุขภาพมีมาตรฐาน ผู้บริโภคปลอดภัย”

ในปี พ.ศ. 2561-2563 พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 (จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก และเพชรบูรณ์) มีการจัดตั้งศูนย์แจ้งเตือนภัย จำนวน 36 แห่ง 15 อำเภอ พบว่าศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในช่วงแรกของการจัดตั้งศูนย์ฯ มีศักยภาพผ่านเกณฑ์คุณภาพในระดับพัฒนาแล้ว และเข้มแข็ง และมี อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนที่ผ่านการอบรมกว่า 500 คน อีกทั้งมีฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ยา และเครื่องสำอาง ที่ไม่ปลอดภัยจากการเฝ้าระวังของศูนย์แจ้ง

เดือนกุมภาพันธ์ ได้รับการตรวจคัดกรอง 66 ผลติภรณ์ และส่งตรวจยืนยันกับทางศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 2 พิษณุโลก 40 ผลติภรณ์ แสดงให้เห็นถึงการขับเคลื่อนของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ช่วงแรกที่จัดตั้งขึ้นมา

จากการผลการประเมิน คุณภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ตามเกณฑ์คุณภาพ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ในภาพรวมของเขตสุขภาพที่ 2 ช่วงปี พ.ศ. 2563-2565 ซึ่งศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อศักยภาพการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ โดยพบว่าผลการประเมินตามเกณฑ์คุณภาพ ในทุกหมวด มีระดับความเข้มแข็งที่ลดลง จากระดับเข้มแข็ง และระดับพัฒนา เป็นระดับกำลังพัฒนา ตามสภาพปัญหาใน หมวดที่ 1 ปัจจัยด้านวัตถุดิบ หมวดที่ 2 ด้านการตรวจสอบเฝ้าระวัง/บันทึกผลงาน การส่งข้อมูลเข้าสู่หน้าต่างแจ้งเตือนภัย และ ตามหมวดที่ 3 ด้านการสื่อสาร เผยแพร่ ความรู้ แจ้งเตือนภัย นั้น จึงควรนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ให้ดำเนินงานอย่างเข้มแข็งต่อไป

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลติภรณ์สุขภาพในชุมชน ผู้ศึกษา จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายตามกรอบแนวคิด Six building Blocks plus One 7 แผนงาน ได้แก่ **แผนงานที่ 1** ภาวะผู้นำและการอภิบาลระบบ โดยจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในเขตสุขภาพที่ 2 เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาสุขภาพจากผลติภรณ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค โดยอาศัยชุดทดสอบ มีการกำหนดกลยุทธ์ กำกับ ดูแล และประเมินผลมาตรการในการแจ้งเตือนภัย รับผิดชอบในการบริหารจัดการ บูรณาการทุกภาคส่วนให้เกิดการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ และเอกชน

แผนงานที่ 2 การจัดระบบบริการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข และการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ มุ่งเน้นให้ “คนในชุมชน” เป็นศูนย์กลางในการบริการประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลความปลอดภัยของผลติภรณ์สุขภาพ เป็นบริการที่ครบถ้วนรอบด้านและครอบคลุมตามความจำเป็นของประชาชนในกลุ่มเป้าหมาย ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งระบบการให้บริการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข และการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ เป็นอีกหนึ่งระบบงานที่มีความสำคัญในชุมชน การจัดระบบการให้บริการที่ดี ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่สุขภาวะที่ดีของประชาชน ผ่านการกำหนดให้เกิดการแจ้งเตือนภัยอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อตรวจพบผลติภรณ์ที่ไม่ปลอดภัย โดยแจ้งผ่านฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ระบบสื่อสังคมออนไลน์ของชุมชน หรือประกาศผ่านเสียงตามสายวิทยุชุมชน พร้อมด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน เพื่อจัดการกับปัญหาสุขภาพจากผลติภรณ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค ด้วยชุดทดสอบ ตามสภาพปัญหาของพื้นที่ในเขตสุขภาพที่ 2 ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิผล พร้อมด้วยการบริการที่ต่อเนื่อง และ การประสานงานที่ดี สามารถส่งต่อไปยังเครือข่ายบริการ มีการเชื่อมโยงกับชุมชนไปในทุกระดับบริการ นำไปสู่การแจ้งเตือนภัยที่เกิดจากการร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งผลลัพธ์สำคัญ คือการมีสุขภาพที่ดีของประชาชน

แผนงานที่ 3 กำลังคนด้านสุขภาพ การบริหารจัดการบุคลากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ได้แก่เจ้าหน้าที่ และ อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการแจ้งเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงทักษะ ความเชี่ยวชาญที่เหมาะสม กำลังคนที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และประสานความร่วมมือกับบุคลากรในภาคส่วนสาธารณสุข และภายนอกสาธารณสุข เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน

แผนงานที่ 4 ระบบข้อมูลสารสนเทศ การสร้างระบบที่ดีให้มีข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการแจ้งเตือนภัยจากผลติภรณ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค ด้วยชุดทดสอบ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ตลอดจนติดตามกำกับการทำงาน เพื่อใช้พิจารณาในการกำหนด

มาตรการ องค์ความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในศูนย์แจ้งเตือนภัย รวมไปถึงการตัดสินใจจัดการกำลังคน หรืองบประมาณ

แผนงานที่ 5 การบริหารจัดการงบประมาณ และทรัพยากร เป็นการจัดทำเพื่อให้มีความพร้อมของศูนย์แจ้งเตือนภัย ให้เกิดความคุ้มค่า โดยจัดการทั้งในและหน่วยงานภายนอกภาคสาธารณสุข เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน

แผนงานที่ 6 การเข้าถึงชุดทดสอบ และองค์ความรู้ ระบบการจัดหาชุดทดสอบ และองค์ความรู้แก่ประชาชน ให้ครอบคลุม เพียงพอ และมีความเหมาะสมต่อสภาพปัญหาพื้นที่

แผนงานที่ 7 ระบบสุขภาพชุมชน

มุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารแจ้งเตือนภัยจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค ด้วยชุดทดสอบ

ทั้งนี้หากการดำเนินการได้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย จะสามารถเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย ได้รูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมศักยภาพและการบริหารจัดการงานคุ้มครองผู้บริโภคของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน ครอบคลุมภารกิจของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเป็นต้นแบบที่สามารถขยายผลไปปฏิบัติในพื้นที่เขตสุขภาพอื่น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของเศรษฐกิจฐานราก และประชาชนมีสุขภาพดี ตอบโจทย์วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยเฝ้าระวังและรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรณีศึกษา : พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์และกรุณาจากบุคคลหลายๆ ท่าน ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.จุฬา สุขมานพ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์สุชาติ ไทยบรรเทา และอาจารย์บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้สนับสนุน ให้ความรู้แนวคิด ข้อเสนอแนะในการจัดทำ ตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลจนรายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณนายแพทย์ศุภกิจ ศิริลักษณ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และนายแพทย์ปิยะ ศิริลักษณ์ รองอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ให้โอกาสผู้ศึกษาเข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง1: ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 96 ทำให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาตนเอง ได้ศึกษาเรียนรู้กับวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ ได้ฝึกกระบวนการความคิดวิเคราะห์ ทักษะผู้นำเป็น Agile Leader รวมถึงเป็นการเปิดโลกทัศน์ในการรับรู้มุมมองใหม่ ๆ และได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขา ซึ่งมีส่วนช่วยให้สามารถวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ในเชิงของการบริหารงาน ได้อย่างมีหลักการ และมีเหตุผลที่รอบคอบรอบด้านมากยิ่งขึ้น ได้รู้จักเพื่อนต่างหน่วยงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นเครือข่ายในการทำงานต่อไป

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 2 พิษณุโลก ที่ร่วมดำเนินการและสนับสนุนข้อมูลในประเด็นการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนขอขอบคุณ ผู้บริหาร ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. ทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลืออย่างดียิ่ง

ผู้ศึกษาหวังว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่ภาครัฐสมรรถนะสูง ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนการปฏิรูปประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

นางสาวอมรรัตน์ ทัศนกิจ

30 สิงหาคม 2565

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง (ถ้ามี)	ฉ
สารบัญภาพ (ถ้ามี)	ญ
สารบัญแผนภูมิ (ถ้ามี)	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ (ถ้ามี)	ฏ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	9
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	10
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	11
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	11
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	18
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	32
3. แผนพัฒนาตนเอง	
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	33
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	34
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	38
บรรณานุกรม	39
ภาคผนวก	40
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	49

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1	ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กับเป้าหมายให้บริการกระทรวงฯ	2
ตารางที่ 2.1	การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอ	21
ตารางที่ 2.2	แนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์	23
ตารางที่ 2.3	แผนปฏิบัติการ	28
ตารางที่ 2.4	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จ	31
ตารางที่ 3.1	แผนพัฒนารายบุคคล : ระยะเวลา 2 ปี	34
ตารางที่ 3.2	แผนพัฒนารายบุคคล : ระยะเวลา 2 เดือน (ระหว่างการฝึกอบรม นบส.1)	37
ตารางที่ 3.3	ผลการพัฒนารายบุคคล : ระยะเวลา 2 เดือน (ระหว่างการฝึกอบรม นบส.1)	38

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	โครงสร้างหน่วยงานกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค	1
ภาพที่ 1.2	ความท้าทายเชิงยุทธศาสตร์ ด้านสร้างความเป็นเลิศ ด้านการวิจัยพัฒนา และนวัตกรรม	5
ภาพที่ 1.3	การวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาในอนาคต	6
ภาพที่ 1.4	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านการแพทย์และสาธารณสุข	8
ภาพที่ 2.1	แผนผังการดำเนินงานศูนย์แจ้งเตือนภัย ฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพ	12
ภาพที่ 2.2	อาสาสมัครวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ทำหน้าที่ฝ้าระวัง และตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุขภาพ	12
ภาพที่ 2.3	หน้าต่างเตือนภัยสุขภาพ “กรมวิทย์ WITH YOU”	12
ภาพที่ 2.4	ภาพรวมการดำเนินงานด้านเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน	17
ภาพที่ 2.5	แผนผังการเชื่อมโยงแนวคิด การวิเคราะห์ เสนอแนวทางแก้ไข	20
ภาพที่ 3.1	ผลการประเมินทักษะโดยรวม	34

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2.1 ผลการประเมินภาพรวมตามเกณฑ์คุณภาพ ของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ	15
--	----

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์โดยศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ทั่วประเทศ ได้พัฒนางานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพในชุมชนและการส่งเสริมความเข้มแข็งภาคประชาชน ผ่านกลไกการจัดตั้ง “ ศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ” และการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ และ อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนที่ปฏิบัติงาน ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั่วประเทศ เป็นหนึ่งในเป้าหมายของนโยบายขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยการมุ่งเน้นสร้างการรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ของคนไทย โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ไปสู่การสร้างสุขภาพของชุมชน (Community Medical Sciences for Health) ที่มีจุดมุ่งหมายที่ผลลัพธ์ คือ ประชาชนสามารถดูแลตนเองได้ด้วยการมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ

ประเด็นการศึกษา คือ การพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรณีศึกษา : พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน โดยการวิเคราะห์ Problem Based ด้านสภาพปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้น กับปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นกลไกสนับสนุน จากการประยุกต์ตามกรอบแนวคิดกระบวนการพัฒนาระบบสุขภาพ (Six building Blocks plus One (Community Health System) เพื่อมุ่งเน้นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่การแก้ปัญหาวิกฤตในปัจจุบัน และการรับมือกับความเสี่ยงในอนาคต

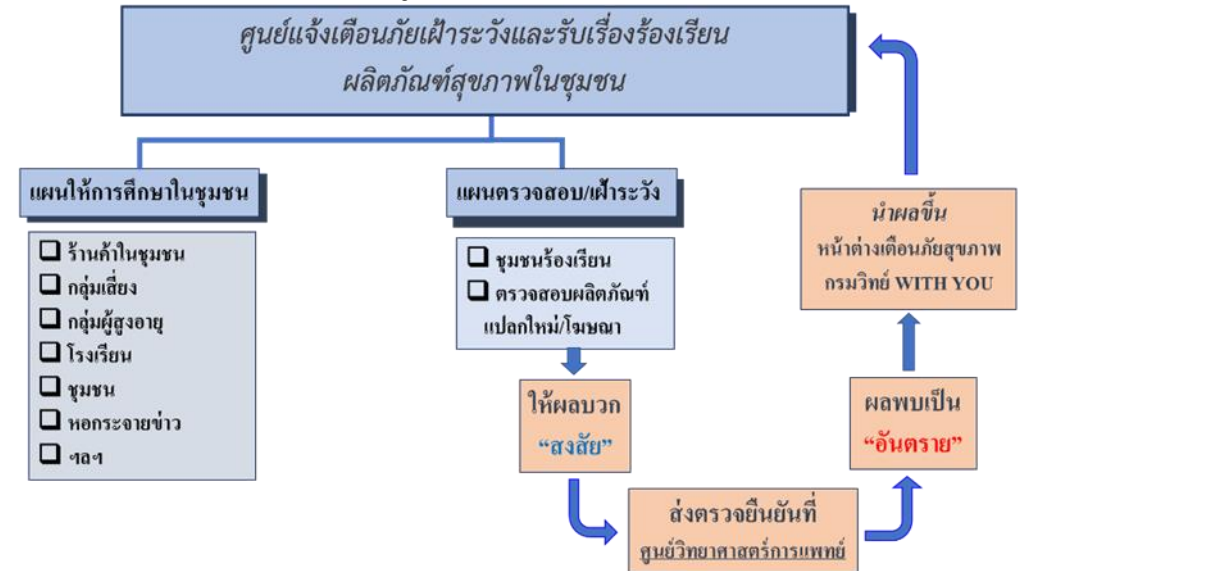
2.1.1 การดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยเฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน

ศูนย์แจ้งเตือนภัยเฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน หมายถึง ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนหรือสถานที่ที่ชุมชนใช้สำหรับปฏิบัติการทดสอบ/ตรวจวิเคราะห์/คัดกรองผลิตภัณฑ์สุขภาพกลุ่มเสี่ยง โดยมีเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานอื่นๆ ภายในชุมชน ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และมีการนำไปใช้ประโยชน์ในการเฝ้าระวังและจัดการปัญหาด้านสุขภาพในพื้นที่ ตามนโยบายขับเคลื่อนประเทศที่มุ่งเน้นหลักการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ที่ต้องการให้ประชาชน มีสุขภาพที่ดี เน้นการพัฒนาระบบดูแลสุขภาพโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based health care system) มีการพัฒนาศักยภาพประชาชนในชุมชนให้มีบทบาทในการดูแลสุขภาพตนเอง และคนในชุมชนกันเอง

ในปี พ.ศ. 2552 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ออกแบบพัฒนา “หน้าตาเตือนภัยและฐานข้อมูลคุณภาพความปลอดภัยผลิตภัณฑ์สุขภาพ” หรือ หน้าตาเตือนภัยสุขภาพ ขึ้นอย่างเป็นทางการ เป็นเครื่องมือสำคัญในการแจ้งเตือนภัยผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการคุ้มครองผู้บริโภค

ในปี พ.ศ. 2557 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จัดตั้งศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ขึ้นในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและในหน่วยบริการสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิ มีกลไกการขับเคลื่อนโดย อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน และพี่เลี้ยงซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถนำเอาองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และเทคโนโลยี ที่ได้รับถ่ายทอดจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ไปถ่ายทอดในชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักรู้ ให้คนในชุมชน และมีการสื่อสารแจ้งเตือนข่าวร้าย กระจายข่าวดี ประชาชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เกิดเป็นมาตรการในชุมชน โดยศูนย์แจ้งเตือนภัยจะ

มีการจัดทำแผนเพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาในชุมชน โดย อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ทำหน้าที่เฝ้าระวัง และตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่ปลอดภัย เป็นหู เป็นตา การจำหน่ายสินค้าในชุมชน นำไปสู่การแจ้งเตือนผ่าน หน้าต่างแจ้งเตือนภัยสุขภาพ และ กรมวิทย์ With You ซึ่งมีแผนผังการดำเนินงาน ดังแสดงตามภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.2 อาสาสมัครวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ทำหน้าที่เฝ้าระวัง และตรวจสอบผลิตภัณฑ์สุขภาพ

ภาพที่ 2.3 หน้าต่างเตือนภัยสุขภาพ “กรมวิทย์ WITH YOU”

2.1.2 ความท้าทายในการพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรณีศึกษา : พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2

จากกลไกการสร้างต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง ที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัย และรับเรื่องร้องเรียนปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ภายใต้การขับเคลื่อนของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ตาม แนวทางเดิมยังมีข้อจำกัดในการรับมือกับสถานการณ์ในพื้นที่ ที่ยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 โดยพิจารณาจากผลการประเมินศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ตามเกณฑ์คุณภาพ และการสรุปผลการถอดบทเรียนภารกิจหลักของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยภาพรวมซึ่งมีสาเหตุจากการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ มีระบบการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพที่ไม่เข้มแข็ง ถึงแม้ว่าสามารถตรวจยืนยันผลตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการในพื้นที่ได้ ทั้งเชิงรุก (Active surveillance) และเชิงรับ (Passive Surveillance) แต่ยังพบประเด็นปัญหาการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ขาดการวิเคราะห์ข้อมูล และวางแผนเรื่องบุคลากร และทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ขาดการใช้ข้อมูลสารสนเทศของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ เพื่อการเฝ้าระวังความเสี่ยง เช่น การดำเนินการตามกฎหมาย การสื่อสารสาธารณะผ่านสื่อต่างๆ รวมถึงการแจ้งหน่วยงานในพื้นที่ ในการนำข้อมูลจากการเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพไปแจ้งเตือนภัยอย่างจริงจัง ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนได้มีความตระหนักรู้ และได้รับการคุ้มครองภัยอันตรายที่อาจเกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่มีคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัย โดยสิ่งที่จะต้องพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯคือมุ่งเน้น เพื่อให้ อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน และเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนยั่งยืน และระบบการเฝ้าระวังมีความเข้มแข็ง ประชาชนในชุมชนได้รับการสื่อสารแจ้งเตือนภัย และสามารถตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยได้ด้วยตนเอง นำไปสู่การใช้ประโยชน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในดำเนินการแจ้งเตือนภัยและบังคับตามกฎหมายได้อย่างเป็นระบบ

2.1.3 สภาพปัญหาที่ผ่านมา ของศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรณีศึกษา : พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2

ในปี พ.ศ. 2561-2563 พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 (จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก และเพชรบูรณ์) มีการจัดตั้งศูนย์แจ้งเตือนภัย จำนวน 36 แห่ง 15 อำเภอ พบว่าศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในช่วงแรกของการจัดตั้งศูนย์ฯ มีศักยภาพผ่านเกณฑ์คุณภาพในระดับกำลังพัฒนา พัฒนาแล้ว และเข้มแข็ง และมี อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนที่ผ่านการอบรมกว่า 500 คน อีกทั้งมีฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ยา และเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยจากการเฝ้าระวังของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่ได้รับการตรวจคัดกรอง 66 ผลิตภัณฑ์ และส่งตรวจยืนยันกับทางศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 2 พิษณุโลก 40 ผลิตภัณฑ์ แสดงให้เห็นถึงการขับเคลื่อนของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาจากข้อมูลการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ เขตสุขภาพที่ 2 ตามเกณฑ์คุณภาพศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวังและรับเรื่องร้องเรียนปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่มีองค์ประกอบ 3 หมวดดังนี้

หมวด 1 ปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการ

1.1 ปัจจัยด้านคน (Man) : มีเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบศูนย์แจ้งเตือนภัยโดยตรง พร้อมด้วย อสม.ที่ได้รับการอบรมและประเมินความรู้ตามหลักสูตรของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร่วมทำงานในศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ โดยมีการทำงานประสานกับภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ของชุมชน

1.2 ปัจจัยด้านวัตถุดิบ(Material) ประกอบด้วย มีสถานที่ และเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน เช่น ชุดทดสอบ และการเข้าถึงโปรแกรมฐานข้อมูลที่ช่วยในการดำเนินกิจกรรมเฝ้าระวังของศูนย์ฯ

1.3 ปัจจัยด้านการจัดการ (Management) : มีข้อมูลพื้นฐานและการวิเคราะห์สถานการณ์ และสามารถกำหนดเป็นแผนในการปฏิบัติงาน

1.4 ปัจจัยด้านการเงิน (Money) : มีงบประมาณในการดำเนินงาน

หมวด 2 ผลงานที่แสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน

2.1 การตรวจสอบเผื่อระวัง/บันทึกผลงาน : มีการดำเนินการตรวจสอบเผื่อระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ ตามแผนปฏิบัติการที่ถูกกำหนดไว้ รวมทั้งมีการบันทึกผลการดำเนินงานไว้เป็นผลงาน สามารถนำไปดำเนินการในส่วนต่อๆ ไปได้

2.2 การส่งข้อมูลเข้าสู่หน้าต่างแจ้งเตือนภัย : ข้อมูลจากการตรวจสอบเผื่อระวังฯ ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ที่ถูกส่งเข้าสู่หน้าต่างแจ้งเตือนภัย จะได้รับการบันทึกเป็นผลงานของ อสม.และหน่วยงานต้นสังกัด เมื่อมีการตรวจสอบยืนยันผล และอยู่ในเงื่อนไขของผู้ดูแลระบบหน้าต่างแจ้งเตือนภัยแล้ว จะได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณะ
1.4 ปัจจัยด้านการเงิน (Money) : มีงบประมาณในการดำเนินงาน-ส่งข้อมูล

หมวด 3 ความยั่งยืน

3.1 การสื่อสาร เผยแพร่ ความรู้ แจ้งเตือนภัย : มีการสื่อสาร เผยแพร่ ความรู้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ บอร์ดข่าวสารประจำหมู่บ้าน วิชชุชุมชน หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน สตรีปอ อออากาศ รายงานการประชุมหมู่บ้าน -กลไกชุมชน

3.2 มีกลไกในการจัดการปัญหาที่ดำเนินการโดยชุมชน และ/หรือ มีนโยบายสาธารณะ จากเวทีประชาคมของคนในชุมชน : ชุมชนสามารถดูแลตนเอง ด้วยการสร้างกลไกที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ตั้งแต่กลไกอย่างง่าย เช่น การสร้างกลุ่มสื่อสาร online หรือวิธีการที่ไม่ซับซ้อน เช่น การขึ้นป้ายรณรงค์ ไปจนถึง การผลักดันให้เกิดนโยบายสาธารณะจากเวทีประชาคมของคนในชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นข้อตกลงร่วมกันภายในหมู่บ้าน หรือตำบลก่อน แล้วผลักดันให้ไปสู่ในระดับที่สูงขึ้น และทำให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น การออกเป็นข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติงานคุ้มครองผู้บริโภคองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การประเมินผลศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ตามเกณฑ์คุณภาพ

1. ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่ “ผ่าน” เกณฑ์คุณภาพ หมายถึง ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่มีคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปของหมวดที่ 1 2 และ 3
2. ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่ “ไม่ผ่าน” เกณฑ์คุณภาพ หมายถึง ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่มีคะแนนของหมวดใดหมวดหนึ่ง น้อยกว่าร้อยละ 50

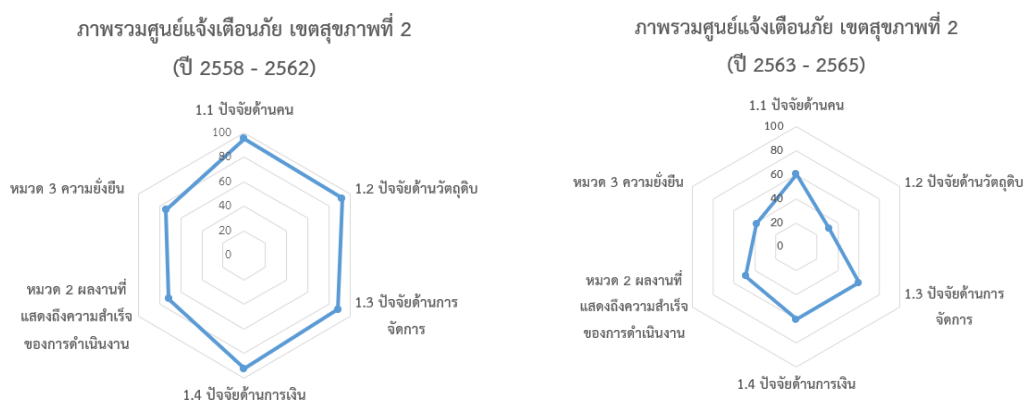
ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพแล้ว สามารถประเมินความเข้มแข็ง เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ **เข้มแข็ง** หมายถึง ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพแล้ว และได้คะแนนตั้งแต่ 80 คะแนนขึ้นไป
2. ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ **พัฒนา** หมายถึง ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพแล้ว และได้คะแนนตั้งแต่ 60-79 คะแนน
3. ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ **กำลังพัฒนา** หมายถึง ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพแล้ว และได้คะแนนน้อยกว่า 60 คะแนน

พบว่า ผลการประเมินช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2562 ซึ่งเป็นช่วงการเริ่มต้นและขยายพื้นที่การจัดตั้งศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ให้ครอบคลุมพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 (ประกอบด้วยพื้นที่รับผิดชอบ 5 จังหวัด ได้แก่

จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ และตาก) และช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 ซึ่งอยู่ในสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ที่มีผลการดำเนินการ ในภาพรวมศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในเขตสุขภาพที่ 2 ได้รับการรักษาสภาพ 23 แห่งจากทั้งหมด 36 แห่ง และทั้ง 23 แห่งไม่ผ่านระดับเข้มแข็งตามเกณฑ์คุณภาพฯ โดยพบมีการเฝ้าระวัง คัดกรองผลิตภัณฑ์และตรวจยืนยันเพียง 6 ผลิตภัณฑ์ เนื่องจาก อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งเป็นพี่เลี้ยง และภาคีเครือข่ายในชุมชนที่เกี่ยวข้อง มีภาระงานหลักในการที่ต้องควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในการเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพและแจ้งเตือนภัยในชุมชน และเมื่อพิจารณาผลการประเมินการปฏิบัติงาน ของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ จำนวน 23 แห่งที่ยังคงรักษาสภาพการดำเนินงาน ตามเกณฑ์คุณภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ เฝ้าระวังและรับเรื่องร้องเรียนปัญหาผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยการเปรียบเทียบผลการประเมินภาพรวม 2 ช่วงเวลา ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 ผลการประเมินภาพรวมตามเกณฑ์คุณภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ

จากการวิเคราะห์คุณภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในภาพรวมของเขตสุขภาพที่ 2 (ภาพที่ 2.4) เปรียบเทียบคุณภาพจากการประเมิน ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2562 และช่วงปี พ.ศ. 2563-2565 พบว่า ในปี พ.ศ. 2558-2562 ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ มีความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานตามหมวดที่ 1 ในส่วนของปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการ ได้แก่ปัจจัยด้านคน วัตถุดิบ การจัดการ และด้านการเงินหรืองบประมาณ แต่พบว่าหมวดที่ 2 ด้านการตรวจสอบเฝ้าระวัง/บันทึกผลงาน การส่งข้อมูลเข้าสู่หน้าต่างแจ้งเตือนภัย และ ตามหมวดที่ 3 ด้านการสื่อสาร เผยแพร่ ความรู้ แจ้งเตือนภัย ต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อสาเหตุเพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาจึงจะมีความเข้มแข็ง และเป็นการเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยต่อไปได้

อย่างไรก็ตามระหว่าง ปี พ.ศ. 2563-2565 ซึ่งศูนย์แจ้งเตือนภัยฯได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ทำให้ศักยภาพการดำเนินงานมีจุดที่ต้องปรับปรุงเพื่อเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯให้มีความมั่นคงและยั่งยืน และให้มีความเข้มแข็งที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆได้ โดยพบว่าผลการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพในทุกหมวดควรได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีการดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมวดที่ 1 ปัจจัยด้านวัตถุดิบ หมวดที่ 2 ด้านการตรวจสอบเฝ้าระวัง/บันทึกผลงาน การส่งข้อมูลเข้าสู่หน้าต่างแจ้งเตือนภัย และ ตามหมวดที่ 3 ด้านการสื่อสาร เผยแพร่ ความรู้ แจ้งเตือนภัย จึงจะมีความเข้มแข็ง และเป็นการเพิ่มศักยภาพของศูนย์ได้

จากผลการประเมินศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ เขตสุขภาพที่ 2 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 โดยสรุปพบว่า มีสภาพปัญหาสำคัญในแต่ละประเด็นย่อยทั้ง 3 หมวด ซึ่งเป็นสาเหตุ ที่ส่งผลให้ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงเป็นที่มาของการศึกษานี้ ที่ต้องการนำมาประเด็นย่อยต่างๆ ที่เป็นสาเหตุของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขต่อไป ดังนี้

หมวดที่ 1 ด้านปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการ

1.1 ปัจจัยด้านคน

อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ขาดความเชี่ยวชาญการใช้ชุดทดสอบ (Test kit) และจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่

1.2 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

ชุดทดสอบ (TEST KIT) ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ ไม่เพียงพอ กับความต้องการตามสภาพปัญหาที่มีผลกระทบในชุมชน

หลักสูตร อสม.เชี่ยวชาญ สาขาการคุ้มครองผู้บริโภค ไม่ครอบคลุมด้านป้องกันควบคุมโรค เนื่องจากไม่ได้กำหนดในหลักสูตร

1.3 ปัจจัยด้านการจัดการ

แผนงานการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยฯ ในชุมชน ไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการบูรณาการ กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม

การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ให้กับ อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ขาดความต่อเนื่อง ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และไม่สอดคล้องกับปัญหาที่มีผลกระทบในชุมชน

หมวดที่ 2 ด้านผลงานที่แสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน

เครื่องมือในการสื่อสารแจ้งเตือนภัยและเฝ้าระวัง ระบบ “กรมวิทย์ with you” ที่เป็นช่องทางการแจ้งเตือนภัยฯ ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ เจ้าหน้าที่ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ หรือ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการบันทึกผลการดำเนินงานไว้เป็นผลงาน เพื่อสามารถนำไปดำเนินการในส่วนการแจ้งเตือนภัยฯ นั้น พบปัญหาคือ เจ้าหน้าที่และประชาชนมีการใช้งานและเข้าถึงข้อมูลแจ้งเตือนภัย จำนวนน้อยมาก การเตือนภัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเป็นแค่การสื่อสารข้อความระวังในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เป็นการเฉพาะส่วนบุคคล ไม่เชื่อมโยงกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รวมถึงกระบวนการจัดเก็บ และการสังเคราะห์ข้อมูล ขาดความเชื่อมโยงไปถึงผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่ชัดเจน

หมวดที่ 3 ด้านความยั่งยืน

การจัดทำโครงการ แผนปฏิบัติงาน และงบประมาณเชิงบูรณาการ โดยอาศัยกลไกการจัดการปัญหาที่ดำเนินการโดยชุมชนและนโยบายสาธารณะ ขาดความมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานไม่เชื่อมโยงกับระบบสุขภาพระดับอำเภอ ไม่มีการออกแบบกิจกรรมที่ต้องสื่อสาร/ ดำเนินการหรือผลักดันให้เกิดนโยบายสาธารณะ และแหล่งงบประมาณไม่ชัดเจนและไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

2.1.4 ความจำเป็นในการดำเนินการพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ

จากประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์จากข้อมูลผลการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 ช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2562 เปรียบเทียบกับช่วงปี พ.ศ. 2562 - 2565 ตามเกณฑ์คุณภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ พบผลการประเมินลดลงและไม่ผ่านเกณฑ์ทั้ง 3 หมวด หากไม่มีการพัฒนาศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 มีแนวโน้มที่จะเกิดผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน เสียโอกาสในการรับรู้และรอบรู้ด้านสุขภาพ จากการเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยสุขภาพ ให้มีความสามารถในการดูแลสุขภาพของตนเองที่พึงประสงค์ได้ด้วยตนเอง และไม่สามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงกำหนดประเด็นศึกษาค้นคว้า ทาวิธีการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนในชุมชนในการได้รับการคุ้มครองจากภัยสุขภาพตามนโยบายด้านสาธารณสุข ที่มุ่งเน้นประเด็นการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ของคนไทย โดยการยกระดับของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเพื่อให้เกิดการทำงานที่เป็นระบบและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน และบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับหน่วยงานของกรม ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ไปสู่การสร้างสุขภาพของชุมชน หรือ “Community Medical Sciences for health: Com Med Sci for health” สอดคล้องตามประเด็นเชิงกลยุทธ์กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ด้านการพัฒนาขีดสมรรถนะและความทันสมัยในการตอบสนองต่อปัญหาทางการแพทย์และสาธารณสุข และยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็น การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานด้านเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ที่มีปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพในพื้นที่ที่มีสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่กรมฯ มีบุคลากรและทรัพยากรอยู่อย่างจำกัด และการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการมีอยู่ไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และปัญหาสำคัญคือปัจจัยด้านคน ที่มีสาเหตุจาก อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ขาดองค์ความรู้ในการใช้ชุดทดสอบที่ถูกต้อง จึงมีความจำเป็นที่ในการดำเนินการพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในภาพรวมของการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ อย่างมีระบบ และสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการงานด้านเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชนให้มีความยั่งยืน สู่การพัฒนาระบบเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยที่เข้มแข็ง โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือประชาชนในพื้นที่สามารถดูแลตนเองได้ ดังแสดงในภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 ภาพรวมการดำเนินงานด้านเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการ และแนวคิด ที่ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอ ดังนี้

กรอบหรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอ ประยุกต์ใช้แนวคิดกระบวนการพัฒนาระบบสุขภาพ (Health System Development) ที่ประกอบด้วย 7 ระบบย่อย (Six Building Blocks plus one) ซึ่งเป็นไปตามแนวทางพัฒนาระบบสุขภาพในระดับพื้นที่ของประเทศไทย ที่ได้นำแนวคิดขององค์การอนามัยโลกซึ่งกล่าวถึง Six building blocks ขององค์การอนามัยโลกมาใช้โดยเพิ่มเติมการบูรณาการระบบสุขภาพชุมชน (Community Health System) เข้าไปด้วยอีก 1 ระบบ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานของเครือข่ายสุขภาพในระดับพื้นที่ ชุมชน อาทิจำหน้าที่สำคัญของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำระดับต่าง ๆ ในพื้นที่ เป็นต้น ประกอบด้วย 7 ระบบย่อยเรียงตามลำดับ ดังนี้

1) ระบบอภิบาลและภาวะผู้นำ (Governance system)

ระบบการนำและการอภิบาลระบบ ถือเป็นระบบที่สำคัญอย่างมากต่อการขับเคลื่อนระบบอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับทุกระบบใน six building blocks หากจะพัฒนาระบบสุขภาพอำเภอให้ไปถึงเป้าหมายเพื่อสุขภาพของประชาชน จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีระบบการนำที่ดี ดังนั้นการส่งเสริมศักยภาพให้กับผู้นำในระดับต่าง ๆ ในระบบสุขภาพระดับอำเภอ ดังนั้นจึงถือว่าระบบอภิบาลและภาวะผู้นำ ถือเป็นกลไกที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับทุกระบบ ซึ่งให้ความสำคัญกับระบบการนำที่ดี ทีมผู้นำในระบบสุขภาพต้องได้รับการเสริมสร้างศักยภาพ มีการทำงานร่วมกันกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์และมีความเข้าใจในระบบสุขภาพ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถกระตุ้นหรือผลักดันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีความสามารถในการใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพมาวิเคราะห์เพื่อใช้วางแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานรวมถึงมุ่งเน้นการบริหารงานอย่างโปร่งใสและมีธรรมาภิบาล สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนด้านสุขภาพเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพให้ไปถึงเป้าหมายด้านสุขภาพของประชาชน

2) ระบบบริการสุขภาพ (Service delivery)

มุ่งเน้นการให้ “คนในชุมชน” เป็นศูนย์กลางในการบริการ ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ เป็นบริการที่ครบถ้วนรอบด้านและครอบคลุม ระบบการให้บริการสุขภาพเป็นระบบงานสำคัญในระบบสุขภาพระดับอำเภอ การจัดระบบการให้บริการที่ดี (good service delivery) ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่สุขภาพของประชาชน ซึ่งลักษณะของการบริการสุขภาพที่ดี ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 2.1) การดูแลที่มุ่งเน้นที่ “คน” เป็นศูนย์กลางในการให้บริการ (person-centeredness)
- 2.2) ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ(accessibility)
- 2.3) จัดบริการที่ครบถ้วนรอบด้าน (comprehensiveness)
- 2.4) จัดบริการสุขภาพให้ครอบคลุม (coverage)
- 2.5) การบริการที่ต่อเนื่อง (continuity) และการประสานงานที่ดี (coordination)
- 2.6) คุณภาพของบริการ (quality) มี
- 2.7) บริการสุขภาพที่มีความรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ(accountability and efficiency)

3) ระบบกำลังคน (Health workforce)

บุคลากรที่เข้ามามีส่วนร่วมที่จะทำให้เกิดสุขภาพที่ดีของประชาชน องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของคำว่า กำลังคนทางสุขภาพ หรือ health workforce หมายถึง บุคลากรทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมที่จะทำให้เกิดสุขภาพที่ดีของประชาชน หมายถึงบุคลากรทุกสาขาวิชาชีพด้านสุขภาพ ทั้งที่ทำงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งที่ทำงานแบบเต็มเวลาหรือทำงานบางเวลา รวมถึงทั้งที่ได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับค่าจ้างซึ่งได้แก่ แพทย์ทันตแพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล เทคนิคการแพทย์ เภสัชกร นักกายภาพบำบัด นักวิชาการสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อาสาสมัครที่เป็นจิตอาสา เป็นต้น นอกจากนี้บุคลากรด้านสุขภาพต้องมีความรู้ ทักษะที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีแรงจูงใจและรับผิดชอบงานให้บริการสุขภาพการบริหารงานในระบบสุขภาพอำเภอมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนด้านบุคลากรที่เป็นกำลังคนด้านสุขภาพ ต้องมีการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลัง รวมถึงมีกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรด้านสุขภาพเพื่อให้คงอยู่ในระบบอย่างยั่งยืน จำนวนของบุคลากรที่เหมาะสม และมีความเพียงพอต่อการให้บริการทางสุขภาพ ซึ่งจำนวนบุคลากรนี้มีส่วนสำคัญต่อผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีขึ้น

4) ระบบสารสนเทศด้านสุขภาพ (Health information system)

ข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพที่เชื่อถือได้จะถูกนำไปใช้เป็นฐานในการตัดสินใจในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงยังสามารถใช้ข้อมูลสื่อสารข่าวสารไปยังประชาชนกลุ่มเป้าหมายระบบสารสนเทศด้านสุขภาพที่ดี ด้านนโยบาย ด้านการจัดสรรและการแบ่งปันทรัพยากร และต้องเป็นข้อมูลที่เป็นเหตุเป็นผลและเชื่อถือได้ ซึ่งข้อมูลของระบบสารสนเทศด้านสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ (1) การสร้างข้อมูล (data generation) (2) การรวบรวมข้อมูล (compilation) (3) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ (analysis and synthesis) (4) การสื่อสารและการนำไปใช้ (communication and use) และสามารถที่จะสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการ ทำให้เกิดการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence based)

5) ระบบการเงินการคลัง (Financial system)

การบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม รวมถึงการเลือกใช้งบประมาณไปกับเรื่องที่มีความจำเป็นและสำคัญเพื่อให้ภาพรวมของระบบสุขภาพมีความพร้อมในการให้บริการประชาชนในชุมชน ระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพเป็นรากฐานสำคัญ ที่จะหล่อเลี้ยงระบบสุขภาพให้ยั่งยืน การบริหารจัดการที่ดีและการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมรวมถึงการเลือกใช้งบประมาณไปกับเรื่องที่มีความจำเป็นและเรื่องสำคัญ เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรด้านสุขภาพรวมถึงการทำให้ภาพรวมของระบบสุขภาพมีความพร้อมในการให้บริการ ดังนั้นกลไกการเงินการคลังด้านสุขภาพ รวมถึงการมีกองทุน การจัดสรรงบประมาณ ระบบการซื้อและระบบการให้บริการด้านสุขภาพ ต้องโปร่งใสตรวจสอบได้

6) ระบบการเข้าถึง เทคโนโลยีทางการแพทย์ (Access to essential technology)

การเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำเป็น มีความสำคัญจำเป็นตามบริบทของแต่ละพื้นที่ มีปริมาณเพียงพอเหมาะสมและมีความมั่นใจในคุณภาพและราคาที่ชุมชนสามารถจัดทำให้ได้

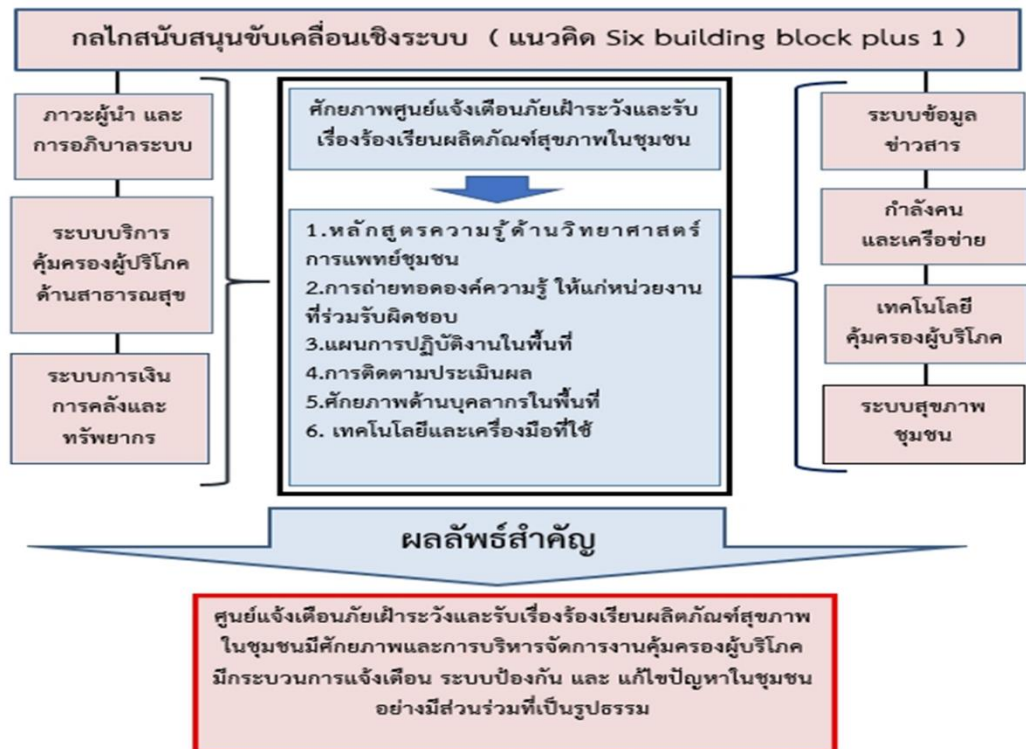
7) ระบบสุขภาพชุมชน (Community Health System)

ระบบทั้งมวลซึ่งสัมพันธ์กันเป็นองค์รวมที่มีองค์ประกอบหลากหลายทั้งตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการสุขภาพหรือการดำเนินการด้านสุขภาพในพื้นที่ มีทรัพยากรหรือภาวะเปรียบที่เอื้อประโยชน์ด้านสุขภาพที่ชุมชนร่วมให้

หรือร่วมกำหนดและชุมชนมีกระบวนการ เชื่อมโยงการจัดการด้านสุขภาพกับการดำเนินการด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตของคนในชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดบริการสุขภาพหรือการดำเนินงานด้านสุขภาพในพื้นที่ มีทรัพยากรหรือกฎระเบียบที่เอื้อประโยชน์ด้านสุขภาพที่ชุมชนร่วมให้หรือร่วมกำหนดและชุมชนมีกระบวนการเชื่อมโยงการจัดการด้านสุขภาพกับการดำเนินการด้านอื่นๆ ร่วมด้วย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษานำกรอบความคิด Six building Blocks ภายใต้การดำเนินงานด้วย 6 เสาหลักผนวกกับระบบสุขภาพชุมชน (Community Health System) เป็น Six building Blocks plus One มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญและประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาศักยภาพศูนย์แฉ่งเตือนภัยฯ โดยการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุจากการประเมินคุณภาพศูนย์แฉ่งเตือนภัยฯ เพื่อให้ได้กระบวนการที่สามารถนำสู่การปฏิบัติงานของศูนย์แฉ่งเตือนภัยฯในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 และสร้างชุมชนต้นแบบเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับพื้นที่ สู่การส่งเสริมการศักยภาพอำเภอต้นแบบ การจัดสร้างธรรมนูญสุขภาพสำหรับเป็นข้อกำหนดด้านการเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชนด้วยคนในชุมชนเอง เพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเกิดผลลัพธ์สำคัญคือศูนย์แฉ่งเตือนภัยฯ มีศักยภาพและการบริหารจัดการงานคุ้มครองผู้บริโภค มีระบบการแจ้งเตือนภัย ระบบป้องกัน และแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม ดังแสดงในภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 แผนผังการเชื่อมโยงแนวคิด การวิเคราะห์ เสนอแนวทางแก้ไข

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอ

จากสภาพปัญหาที่พบว่า ในปัจจุบันพบว่า ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 ยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพในระดับพื้นที่ และยังพบประเด็นปัญหาการนำข้อมูลสารสนเทศของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ เพื่อการเฝ้าระวังความเสี่ยง เช่น การดำเนินการตามกฎหมาย การสื่อสารสาธารณะผ่านสื่อต่างๆ รวมถึงการแจ้งหน่วยงานในพื้นที่ ในการนำข้อมูลจากการเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพไปแจ้งเตือนภัยอย่างจริงจัง ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนได้มีความตระหนักรู้และได้รับการคุ้มครองภัยอันตรายที่อาจเกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่มีคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัย ผู้ศึกษามีข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขการสนับสนุนจากการประยุกต์ใช้แนวคิดกระบวนการพัฒนาระบบสุขภาพ 7 ระเบียบย่อย (Six Building Blocks plus one : 6BB+1) กับผลการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพ 3 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ปัจจัยด้านวัตถุดิบ หมวดที่ 2 ด้านการตรวจสอบเฝ้าระวัง/บันทึกผลงาน การส่งข้อมูลเข้าสู่หน้าต่างแจ้งเตือนภัย และ ตามหมวดที่ 3 ด้านการสื่อสาร เผยแพร่ ความรู้ แจ้งเตือนภัย โดยมีข้อค้นพบด้านสาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอ

ที่	ระบบย่อย (6BB+1)	สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น
1	ระบบอภิบาลและภาวะผู้นำ	หมวดที่ 1 ด้านปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการ ประเด็นปัจจัยด้านการจัดการ พบว่า 1 แผนงานการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยฯ ในชุมชน ไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ไม่ได้รับความสะดวกในการลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติงาน 2 การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ของศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ ให้กับ อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ขาดความต่อเนื่อง ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และไม่สอดคล้องกับปัญหาที่มีผลกระทบในชุมชน
2	ระบบบริการสุขภาพ (การจัดระบบบริการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข)	หมวดที่ 2 ด้านผลงานที่แสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน พบว่า เครื่องมือในการสื่อสารแจ้งเตือนภัยและเฝ้าระวัง ระบบ “กรมวิทย์ with you” ที่เป็นช่องทางแจ้งเตือนภัยฯ ไม่มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน พบสาเหตุแห่งปัญหา คือ เจ้าหน้าที่และประชาชนมีการใช้งานและเข้าถึงข้อมูลแจ้งเตือนภัยจำนวนน้อยมาก และการใช้งานระบบ “กรมวิทย์ with you” ไม่สะดวก
3	ระบบกำลังคน	หมวดที่ 1 ด้านปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการ ประเด็นปัจจัยด้านคน พบสาเหตุแห่งปัญหา ดังนี้ 1 อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ 2 อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ขาดความเชี่ยวชาญการใช้ ชุดทดสอบ (Test kit) เนื่องจากชุดทดสอบมีความหลากหลาย ทั้งในงานด้านอาหาร ด้านยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เครื่องสำอาง รวมไปถึงการป้องกันควบคุมโรค โดยจำเป็นต้องอาศัยทักษะ และประสบการณ์ ในการใช้ชุดทดสอบแต่ละประเภท

ที่	ระบบย่อย (6BB+1)	สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น
4	ระบบสารสนเทศด้านสุขภาพ	หมวดที่ 2 ด้านผลงานที่แสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน พบว่าการเตือนภัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเป็นแค่การสื่อสารข้อควรระวังในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เป็นการเฉพาะส่วนบุคคล พบสาเหตุของปัญหาคือข้อมูลไม่เชื่อมโยงกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รวมถึงกระบวนการจัดเก็บ และการส่งเคราะห์ข้อมูล ขาดความเชื่อมโยงไปถึงผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่ชัดเจน
5	ระบบการเงินการคลัง	หมวดที่ 3 ด้านความยั่งยืน พบสาเหตุของปัญหา ดังนี้ การจัดทำโครงการ แผนปฏิบัติงาน และงบประมาณเชิงบูรณาการขาดความร่วมมือร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6	ระบบการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการแพทย์	หมวดที่ 1 ด้านปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการ ประเด็นปัจจัยด้านวัตถุดิบ พบปัญหาว่า ชุดทดสอบ (TEST KIT) ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ ไม่มีแหล่งผลิตหรือจำหน่าย ที่เพียงพอกับความต้องการตามสภาพปัญหาที่มีผลกระทบในชุมชน พบสาเหตุของปัญหา คือผู้ประกอบการขาดความสนใจและความพร้อมในการผลิตสินค้า
7	ระบบสุขภาพชุมชน	หมวดที่ 3 ด้านความยั่งยืน พบสาเหตุของปัญหา ดังนี้ 1 การจัดทำโครงการ แผนปฏิบัติงาน และงบประมาณเชิงบูรณาการ โดยอาศัยกลไกการจัดการปัญหาที่ดำเนินการโดยชุมชนและนโยบายสาธารณะ ขาดความร่วมมือร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2 การดำเนินงานไม่เชื่อมโยงกับระบบสุขภาพระดับอำเภอ ไม่มีการออกแบบกิจกรรมที่ต้องสื่อสาร/ดำเนินการหรือผลักดันให้เกิดนโยบายสาธารณะ และแหล่งงบประมาณไม่ชัดเจนและไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานที่ผ่านมาดังที่กล่าวมานั้น ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาประเด็น การพัฒนาศักยภาพศูนย์แจ้งเตือนภัยเฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย ได้รูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมศักยภาพและการบริหารจัดการงานคุ้มครองผู้บริโภคของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน ครอบคลุมภารกิจของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และเป็นต้นแบบที่สามารถขยายผลไปปฏิบัติในพื้นที่เขตสุขภาพอื่น

2.2.3 แนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้จัดทำแนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัย โดยให้ อสม. และเครือข่ายมีความเข้มแข็ง ประชาชนในชุมชนเข้าถึงข้อมูล และสามารถตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัยได้ด้วยตนเอง นำไปสู่การขับเคลื่อนร่วมกันของภาคีเครือข่ายในการแจ้งเตือนภัย และบังคับตามกฎหมายได้อย่างเป็นระบบ โดยมีแนวทางแก้ไขบนหลักการที่ครอบคลุมในทุกมิติ มีความเด่นชัดในแง่ของการนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับแนวคิด Six Building Blocks Plus One ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 แนวทางแก้ไขปัญหาหรือพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์

ที่	ระบบย่อย (6BB+1)	สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไข (แนวคิด Six Building Blocks Plus One)
1	ระบบอภิบาลและภาวะผู้นำ	หมวดที่ 1 ด้านปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการ ประเด็นปัจจัยด้านการจัดการ พบว่า 1 แผนงานการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยฯ ในชุมชน ไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ไม่ได้ ได้รับความสะดวกในการลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติงาน	<p>แผนงานที่ 1 ภาวะผู้นำและการอภิบาลระบบ (Leadership and Governance) โดยการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพศูนย์แจ้งเตือนภัย ในเขตสุขภาพที่ 2 เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาสุขภาพจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค โดยอาศัยชุดทดสอบ มีการกำหนดกลยุทธ์ กำกับ ดูแล และประเมินผลมาตรการในการแจ้งเตือนภัย รับผิดชอบในการบริหารจัดการ บูรณาการทุกภาคส่วนให้เกิดการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ และเอกชน โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. จัดทำแผนงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม 3. จัดประชุม/ปรึกษา/วางแผน ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4. จัดทำแผนแนะนำ/ประชาสัมพันธ์รับบทบาทของศูนย์แจ้งเตือนภัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2	ระบบบริการสุขภาพ (การจัดระบบบริการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข)	หมวดที่ 2 ด้านผลงานที่แสดงถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน พบว่าเครื่องมือในการสื่อสารแจ้งเตือนภัย และเฝ้าระวัง ระบบ “กรมวิทย์ with you” ที่เป็นช่องทางในการแจ้งเตือนภัยฯ ไม่มี ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน พบสาเหตุแห่งปัญหา คือ เจ้าหน้าที่และประชาชนมีการใช้งานและเข้าถึงข้อมูลแจ้งเตือนภัยจำนวนน้อยมาก และการใช้งานระบบ “กรมวิทย์ with you” ไม่สะดวก	<p>แผนงานที่ 2 การจัดระบบบริการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข และการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัย (Service Delivery) มุ่งเน้นการให้ “คนในชุมชน” เป็นศูนย์กลางในการบริการ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นบริการที่ครบถ้วนรอบด้านและครอบคลุมตามความจำเป็นของประชาชนในกลุ่มเป้าหมาย ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งระบบการให้บริการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข และการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัยเป็นอีกหนึ่งระบบงานที่มีความสำคัญในชุมชน การจัดระบบการให้บริการที่ดี (good service delivery) ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่สุขภาพที่ดีของประชาชน ผ่านการกำหนดให้เกิดการแจ้งเตือนภัยอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อตรวจพบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย โดยแจ้งผ่าน</p>

ที่	ระบบย่อย (6BB+1)	สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไข (แนวคิด Six Building Blocks Plus One)
			<p>ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ระบบสื่อสังคมออนไลน์ของชุมชน หรือประกาศผ่านเสียงตามสายวิทยุชุมชน พร้อมด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน เพื่อจัดการกับปัญหาสุขภาพจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค ด้วยชุดทดสอบ ตามสภาพปัญหาของพื้นที่ในเขตสุขภาพที่ 2 ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิผล พร้อมด้วยการบริการที่ต่อเนื่อง และ การประสานงานที่ดี สามารถส่งต่อไปยังเครือข่ายบริการ มีการเชื่อมโยงกับชุมชนไปในทุกระดับบริการ นำไปสู่การแจ้งเตือนภัยที่เกิดจากการร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งผลลัพธ์สำคัญคือการมีสุขภาพที่ดีของประชาชน โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.จัดทำแผนการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัย ตามปัญหาสุขภาพของพื้นที่ 2.จัดทำแผนการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ตามปัญหาสุขภาพของพื้นที่ 3.จัดทำโครงสร้างการแจ้งเตือนภัย เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่หน่วยงาน/บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
3	ระบบกำลังคน	<p>หมวดที่ 1 ด้านปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการประเด็นปัจจัยด้านคน พบสาเหตุแห่งปัญหา ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ 2 อสม. วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ขาดความเชี่ยวชาญการใช้ ชุดทดสอบ (Test kit) เนื่องจากชุดทดสอบมีความหลากหลาย ทั้งในงานด้าน 	<p>แผนงานที่ 3 กำลังคนด้านสุขภาพ (Health Workforce) การบริหารจัดการบุคลากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศูนย์แจ้งเตือนภัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ และ อสม. ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการแจ้งเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงทักษะ ความเชี่ยวชาญที่เหมาะสม กำลังคนที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และประสานความร่วมมือกับบุคลากรในภาคส่วนสาธารณสุข และภายนอกสาธารณสุข เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.การสร้างครู ก เพื่อเป็นกำลังหลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ อสม. ในพื้นที่ พร้อมทำการประเมินศักยภาพของ อสม. นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์อย่างสม่ำเสมอ

ที่	ระบบย่อย (6BB+1)	สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้อง กับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไข (แนวคิด Six Building Blocks Plus One)
		อาหาร ด้านยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เครื่องสำอาง รวมไปถึงการป้องกันควบคุมโรค โดยจำเป็นต้อง อ า คั ย ทั ก ษ ะ และ ประสบการณ์ ในการใช้ชุดทดสอบแต่ละประเภท	2.สร้างทีมที่จะเข้าไปเชื่อมโยงในการกำหนดแผน และ สร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง 3.มีนักชีวสถิติ นักระบาดวิทยา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ภาพรวมของศูนย์แจ้งเตือนภัย 4.ขอรับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรจาก ภายนอกที่มีส่วนเชื่อมโยง เพื่อการพัฒนาบุคลากร
4	ระบบ สารสนเทศ ด้าน สุขภาพ	หมวดที่ 2 ด้านผลงานที่ แสดงถึงความสำเร็จของการ ดำเนินงาน พบว่า การเตือนภัยเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อ สุขภาพเป็นแค่การสื่อสาร ข้อควรระวังในการเลือกใช้ ผลิตภัณฑ์เป็นการเฉพาะ ส่วนบุคคล พบสาเหตุของ ปัญหาคือข้อมูลไม่เชื่อมโยง กับสำนักงานคณะกรรมการ อาหารและยา รวมถึง กระบวนการจัดเก็บ และ การสังเคราะห์ข้อมูล ขาด ความเชื่อมโยงไปถึงผลลัพธ์ เชิงประจักษ์ที่ชัดเจน	แผนงานที่ 4 ระบบข้อมูลสารสนเทศ การสร้างระบบที่ ดี ให้มีข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการแจ้ง เตือนภัยจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการ ป้องกันโรค ด้วยชุดทดสอบ เพื่อเป็นเครื่องมือในการ บริหาร จัดการข้อมูลของศูนย์แจ้งเตือนภัย ตลอดจน ติดตามกำกับกำกับการดำเนินงาน เพื่อใช้พิจารณาในการ กำหนดมาตรการ องค์กรความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของ บุคลากรในศูนย์แจ้งเตือนภัย รวมไปถึงการตัดสินใจ จัดการกำลังคน หรืองบประมาณ 1.จัดทำ/พัฒนา/ปรับปรุง ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โปรแกรม กรมวิทย์ with you ให้เข้าถึง และใช้งานได้ง่าย เชื่อมโยงกับหน่วยที่เกี่ยวข้องตามโครงสร้างการแจ้ง เตือนภัย และการบังคับใช้กฎหมายด้านการคุ้มครอง ผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ตลอดจนมีกระบวนการ ประมวลผล จัดเก็บ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล อย่าง เป็นระบบ 2.จัดทำ/พัฒนา/ปรับปรุง ระบบสารสนเทศในการแจ้ง เตือนภัยที่มีการอัปเดตข้อมูลให้ทันต่อเหตุการณ์ และ สภาพปัญหาของพื้นที่ 3.จัดทำ/พัฒนา/ปรับปรุง ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โปรแกรม กรมวิทย์ with you ให้ผู้ปฏิบัติของศูนย์แจ้ง เตือนภัย หรือผู้มีสิทธิ สามารถลงข้อมูลการแจ้งเตือนภัย ได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ในส่วนของประชาชน สามารถทำการ สืบค้นข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย/องค์กรความรู้ที่ เกี่ยวข้อง ได้ง่าย

ที่	ระบบย่อย (6BB+1)	สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไข (แนวคิด Six Building Blocks Plus One)
5	ระบบการเงินการคลัง	หมวดที่ 3 ด้านความยั่งยืน พบสาเหตุของปัญหา ดังนี้ การจัดทำโครงการ แผนปฏิบัติงาน และงบประมาณเชิงบูรณาการ ขาดความร่วมมือร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	<p>แผนงานที่ 5 การบริหารจัดการงบประมาณ และทรัพยากร เป็นการจัดการเพื่อให้มีความพร้อมของศูนย์แจ้งเตือนภัย ให้เกิดความคุ้มค่า โดยจัดการทั้งในและหน่วยงานภายนอกภาคสาธารณสุข เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.สนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อชุดทดสอบ/แก้ปัญหา แก้ศูนย์แจ้งเตือนภัยในพื้นที่ 2.จัดทำกรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ 3.สนับสนุนงบประมาณในการประชุม/ประสาน/ขับเคลื่อน/รักษา/พัฒนาเครือข่าย 4.สนับสนุนงบประมาณ/สื่อประชาสัมพันธ์/คู่มือบทบาทของศูนย์แจ้งเตือนภัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6	ระบบการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการแพทย์	หมวดที่ 1 ด้านปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานหรือโครงการ ประเด็นปัจจัยด้านวัตถุดิบ พบปัญหาว่า ชุดทดสอบ (TEST KIT) ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ ไม่มีแหล่งผลิตหรือจำหน่ายที่เพียงพอกับความต้องการตามสภาพปัญหาที่มีผลกระทบในชุมชน พบสาเหตุของปัญหา คือ ผู้ประกอบการขาดความสนใจและความพร้อมในการผลิตสินค้า	<p>แผนงานที่ 6 การเข้าถึงชุดทดสอบ และองค์ความรู้ ระบบการจัดหาชุดทดสอบ และองค์ความรู้แก่ประชาชนให้ครอบคลุมเพียงพอ และมีความเหมาะสมต่อสภาพปัญหาพื้นที่ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.จัดทำฐานข้อมูลผู้ผลิต/แหล่งจำหน่ายชุดทดสอบ-ราคา (โดยประมาณ) 2.จัดทำแผนประมาณการ การจัดซื้อ/จัดเก็บชุดทดสอบให้ครอบคลุมต่อความต้องการของศูนย์แจ้งเตือนภัยในแต่ละพื้นที่ 3.จัดทำระบบจัดการองค์ความรู้ที่มีการอัปเดตข้อมูลให้ทันต่อเหตุการณ์ และสภาพปัญหาของพื้นที่

ที่	ระบบย่อย (6BB+1)	สาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไข (แนวคิด Six Building Blocks Plus One)
7	ระบบสุขภาพชุมชน	<p>หมวดที่ 3 ด้านความยั่งยืน พบสาเหตุของปัญหา ดังนี้</p> <p>1 การจัดทำโครงการ แผนปฏิบัติการ และงบประมาณเชิงบูรณาการ โดยอาศัยกลไกการจัดการปัญหาที่ดำเนินการโดยชุมชน และนโยบายสาธารณะ ขาดความมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2 การดำเนินงานไม่เชื่อมโยงกับระบบสุขภาพระดับอำเภอ ไม่มีการออกแบบกิจกรรมที่ต้องสื่อสาร/ดำเนินการหรือผลักดันให้เกิดนโยบายสาธารณะ และแหล่งงบประมาณไม่ชัดเจน และไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน</p>	<p>แผนงานที่ 7 ระบบสุขภาพชุมชน</p> <p>มุ่งเน้นให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารแจ้งเตือนภัยจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค ด้วยชุดทดสอบ โดย</p> <p>1.จัดทำแผน การจัดการปัญหาผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค ด้วยชุดทดสอบ ร่วมกับภาคเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา และการกำหนดมาตรการ/นโยบายสาธารณะ จากเวทีประชาคมของคนในชุมชน</p> <p>2.จัดทำข้อตกลงในการจัดการปัญหาจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ปลอดภัย รวมไปถึงการป้องกันโรค ด้วยชุดทดสอบ ภายในชุมชน</p> <p>3.จัดทำช่องทาง/มาตรการสื่อสาร การแจ้งเตือนภัยที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม เช่น หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน/ตำบล หรือการสร้างกลุ่มสื่อสาร ออนไลน์ที่ไม่ซับซ้อน</p>

จากแผนงานตามหลักการของ **Six Building Blocks Plus One** ที่กล่าวมาข้างต้น ควรมีการประเมินผลที่ได้จากแผนงานในทุกองค์ประกอบ โดยจัดทำแบบสอบถาม/ประเมินความพึงพอใจ ของประชาชน/หน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานของศูนย์แจ้งเตือนภัย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพของศูนย์แจ้งเตือนภัยต่อไป

2.2.4 ปัจจัยอาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการ

จากการวิเคราะห์พบว่า มีปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามข้อเสนอหลายข้อ และแต่ละเรื่องมีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้

ตารางที่ 2.4 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จ	แนวทางการแก้ไข
1.ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน	จัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการบูรณาการดำเนินงานแบบไร้รอยต่อโดยการบูรณาการงานวิทยาศาสตร์การแพทย์สู่ชุมชนเชื่อมโยงกับระบบสุขภาพระดับอำเภอ ให้มีการบริหารจัดการในภาพองค์รวมโดย การวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ลดการ ทำงานซ้ำซ้อน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันและ ผลักดันให้เป็นนโยบายของผู้บริหาร ถ่ายทอดลง สู่ ตัวชี้วัดของหน่วยงานและตัวชี้วัดระดับบุคคล รวมถึง การจัดทำความร่วมมือกับองค์กร ภาคเอกชนที่ เกี่ยวข้องด้วย
2. อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ที่มีทักษะและสามารถปฏิบัติงานตรวจเฝ้าระวังในชุมชน มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานจริง	การวางแผนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งการอบรมเชิงปฏิบัติการและพัฒนาหลักสูตร อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน ร่วมกับหลักสูตร อสม.หมอประจำบ้าน ของกรมสนับสนุนบริการ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักมีหน้าที่กำกับนโยบายและพัฒนา อสม.ทั่วประเทศ และผลักดันในระดับนโยบายให้มีการเสนอพิจารณาค่าตอบแทนพิเศษเพิ่มสำหรับ ผู้ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็น อสม.วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการรับการถ่ายทอดนวัตกรรมจากกรมฯ เพื่อชุดทดสอบผลิตภัณฑ์ชนิดความพร้อมในการผลิตและจำหน่าย	ควรมีการคัดกรองกลุ่มเป้าหมายที่มีความพร้อม ทั้งในด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ และมีทรัพยากรที่เหมาะสมเพียงพอ
4. ศูนย์แจ้งเตือนภัยฯ มีงบประมาณจำกัด	ผลักดันให้อยู่ภายใต้แผนงานการบูรณาการด้าน วิทยาศาสตร์การแพทย์ชุมชน เชื่อมโยงกับระบบสุขภาพระดับอำเภอ ในการของบประมาณให้เป็น รูปธรรม ทำให้การบริหารจัดการงบประมาณให้มี ประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อน

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

สิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติงานเพื่อเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อน วางแผน และจัดทำ วิสัยทัศน์ โดยการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation) อีกทั้งยังสนับสนุนการขับเคลื่อนและเชื่อมโยงงานที่ รับผิดชอบเชิงบูรณาการสู่การเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐ คือภาวะผู้นำแบบ Agile leader ที่เป็นคุณลักษณะ จำเป็นเพื่อการดำเนินการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายให้เกิดเป็นรูปธรรม ดังนี้

1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) กระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตบน พื้นฐานข้อมูลที่รอบด้านอย่างเป็นระบบ กล่าวคือต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดศักยภาพหรือขีด ความสามารถขององค์กร และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทั้งด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และ สิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน โดยคำนึงถึง ทรัพยากร เวลา ความสำคัญ โอกาสที่เป็นไปได้ และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นด้วย

2) ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ (Trust) ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้าง การเปลี่ยนแปลงและดำเนินงานตามกลยุทธ์ซึ่งจำเป็นต่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ ช่วยให้เกิดความร่วมมือและช่วยให้ การปฏิบัติงานราบรื่น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

3) นำการเปลี่ยนแปลง (Change leader) สร้างบุคลากรให้มี Mindset ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เปิดรับ สิ่งใหม่ๆที่จะเกิดขึ้น

4) ความกล้าหาญและความเด็ดขาด (Courage and firmness) ผู้นำที่ดีจะต้องมีความกล้าหาญ ไม่กลัวต่อ ความยากลำบาก หรืออุปสรรคใด ๆ มีความเด็ดขาด กล้าตัดสินใจเมื่อได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ

5) มนุษยสัมพันธ์ (Human relations) ผู้นำที่ดีจะต้องสามารถทำงานร่วมกับบุคคลได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุก ระดับการศึกษาได้ รู้จักประสานความคิดและประสานประโยชน์ร่วมกัน

6) การประสานสัมพันธ์ (Collaborativeness) เป็นการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น โดยสร้างความเคารพ ความ เข้าใจซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน

7) ความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต (Fairness and Honesty) ผู้นำที่ดีจะต้องอาศัยหลักของความถูกต้อง หลักระหว่างเหตุผลและความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น เป็นเครื่องมือในการวินิจฉัยสั่งการ หรือปฏิบัติงานด้วย จิตที่ปราศจากอคติ ปราศจากความลำเอียง

8) ความตื่นตัว (Alertness) หมายถึง ความระมัดระวัง ความสุขุมรอบคอบ ความไม่ประมาทมีความจับไว้ใน การปฏิบัติงานทันต่อเหตุการณ์แต่มีความคิดในการไตร่ตรอง และใช้ดุลยพินิจที่จะพิจารณาสิ่งต่างๆ หรือเหตุต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

9) ความอดทน (Patience) จะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญเพื่อฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ให้งานไปสู่จุดหมาย ปลายทางได้อย่างแท้จริง

10) การปรับตัวและความยืดหยุ่น (Adaptability and Flexibility) เป็นการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการ ปฏิบัติงานให้เข้ากับสถานการณ์ บุคคล บริบทขององค์กร สามารถทำความเข้าใจและรับฟังข้อคิดเห็นที่แตกต่าง ที่ สอดคล้องกับเป้าหมายของงาน

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- กองแผนงานและวิชาการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2565). **แผนปฏิบัติการราชการกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.
- กองแผนงานและวิชาการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2563). **ผลงานสำคัญและถอดบทเรียนของกรมวิทยาศาสตร์ระหว่างสถานการณ์ระบาดของ COVID -19**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.
- กองแผนงานและวิชาการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2563). **รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ครั้งที่ 2 นนทบุรี**.
- กองแผนงานและวิชาการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2562). **รายงานผลการดำเนินงานกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562**. สมุทรปราการ: บริษัท ชัมอิงโอปฟ จำกัด (สำนักงานใหญ่).
- กองแผนงานและวิชาการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2561). **แผนกลยุทธ์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ระยะ 4 ปี พ.ศ. 2562 - 2565**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.
- กองแผนงานและวิชาการ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2560). **แผนยุทธศาสตร์กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ระยะ 20 ปี พ.ศ.2560-2579**. สมุทรปราการ: บริษัท ลัดดา วัลย์ พรินท์ติ้ง จำกัด (สำนักงานใหญ่).
- ศูนย์ชุดทดสอบและผลิตภัณฑ์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2557). **ชุดทดสอบและผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.
- ศูนย์ชุดทดสอบและผลิตภัณฑ์ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2557). **หลักสูตร อสม. เชี่ยวชาญ สาขาการคุ้มครองผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.
- ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 2 พิษณุโลก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์.. (2565). **สรุปรายงานการประเมินเกณฑ์คุณภาพ ศูนย์แจ้งเตือนภัย เฝ้าระวัง และรับเรื่องร้องเรียนผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2. พิษณุโลก พ.ศ.2557-2565: ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 2 พิษณุโลก**.
- ศ.นพ.ศิริเกษม ศิริลักษณ์ (2564). **ระบบสุขภาพอำเภอ หลักการและแนวทางใหม่ District Health System, The principle and Modern Approach. (ฉบับปรับปรุงใหม่)**. พิษณุโลก : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 “พลิกโฉมประเทศไทยสู่ เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน”(Transformation to Hi-Value and Sustainable Thailand)เอกสารประกอบการระดมความเห็นกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13. กุมภาพันธ์ 2564**.

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษส่วนบุคคล

นางสาวอมรรัตน์ ทศนกิจ

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรี (พ.ศ.2531) วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาชีววิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (พ.ศ.2531)
 ปริญญาโท (พ.ศ.2542) วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาชีววิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
 ปริญญาโท (พ.ศ.2557) การจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ

- พ.ศ.2559-2561 หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบคุณภาพ (นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ชำนาญการพิเศษ) สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ
 พ.ศ.2562-2562 ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 1/1 เชียงราย (นักวิทยาศาสตร์การแพทย์เชี่ยวชาญ)
 พ.ศ.2562-ปัจจุบัน ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 2 พิษณุโลก (ผู้อำนวยการระดับสูง)

ผลงานทางวิชาการ

- พ.ศ.2545 In Vitro Efficacy of a Disinfectant (BIOCLEANTM) on Selected Swine Viruses in Thailand.
 พ.ศ.2545 Typing of PRRSV Isolates in Thailand by a Nested Multiplex PCR.
 พ.ศ.2546 Evaluation of monoclonal Antibodies for PRRSV Detection of the Selected thai Isolate Using Immunoperoxidase Monolayer Assay.
 พ.ศ.2547 Prevalence of PRRSV in Thailand.
 พ.ศ.2547 Pathological Study of the Selected PRRSV Isolates in Thailand.
 พ.ศ.2560 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ต่องานบริการประเมินคุณภาพการตรวจวิเคราะห์ สำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการกับหน่วยงานอื่นของภาครัฐและภาคเอกชน
 พ.ศ.2561 การวิเคราะห์ระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการตรวจสุขภาพที่แรงงานไทยถูกส่งกลับ
 พ.ศ.2561 ระบบคุณภาพห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
 พ.ศ.2562 แนวทางการยกระดับมาตรฐานการรับรองคุณภาพระบบตรวจสอบสารพิษตกค้างในผักสด ผลไม้สด
 พ.ศ.2562 คู่มือการตรวจประเมินและพัฒนาห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารพิษตกค้าง

รางวัลหรือทุนการศึกษา

- พ.ศ.2546 ทุนการศึกษาดูงาน Viral Isolation Practice : Swine Influenza Virus, Iowa University, Ames, USA.

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 2 พิษณุโลก
 ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 2 พิษณุโลก เลขที่ 567 หมู่ที่ 5
 ต.หัวรอ อ.เมืองพิษณุโลก จ.พิษณุโลก 65000 โทรศัพท์: 055-322824-6